

تأثیر موقعیت ژئوپلیتیک ایران در حمایت از جنبش حزب‌الله لبنان

داود معصومی ۱

تاریخ دریافت: ۹۳/۸/۲۵

تاریخ پذیرش: ۹۳/۹/۱۲

چکیده

امروزه با توجه به حضور بیگانگان در صحنه غرب آسیا (خاورمیانه) به ویژه رژیم اشغالگر قدس، نقش ایران نیز به عنوان بازیگر اصلی در عرصه منطقه‌ای از اهمیت بالایی برخوردار است؛ چراکه یکی از اصول اساسی مطرح‌شده در قانون اساسی بر حمایت از نهضت‌های آزادی‌بخش استوار شده و این مسأله در خصوص جنبش حزب‌الله لبنان و حمایت‌های ایران از این جنبش دارای اهمیت به‌سزایی است؛ زیرا جمهوری اسلامی ایران معتقد به بسیج تمامی کشورها برای مقابله با استکبار بوده و در این مسأله معتقد به جنگ نیابتی است که با بررسی برخی از نهضت‌های آزادی‌بخش در می‌یابیم که جمهوری اسلامی ایران برای رویارویی با دشمنان در کشوری ثالث با آنها مقابله کرده است و در حقیقت در بحث حمایت از حزب‌الله نیز چنین است. با وجود این، در این مقاله در پی پاسخ به این سؤال هستیم که موقعیت ژئوپلیتیک ایران چه تأثیری در حمایت از جنبش حزب‌الله لبنان دارد؟ جامعه آماری تحقیق حاضر بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و به تعداد ۱۰۰ نفر انتخاب شده و برای جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های میدانی و کتابخانه‌ای در قالب پرسشنامه پژوهشگر ساخته استفاده شده است. این پژوهش از نظر ماهیت و اهداف کاربردی، و از نظر روش توصیفی-پیمایشی است. در پایان تحقیق نیز نتایج در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی تشریح و در نهایت مشخص می‌شود موقعیت ژئوپلیتیک ایران از لحاظ فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، جغرافیایی و نظامی در حمایت از جنبش حزب‌الله لبنان می‌تواند تأثیرگذار باشد.

۱- دانش آموخته کارشناسی ارشد مطالعات دفاعی استراتژیک؛

کلیدواژه‌ها: جنبش، ژئواستراتژیک، ژئوپلیتیک، نهضت، حزب‌الله

مقدمه

بروز دگرگونی در نظام جهانی با فروپاشی بلوک شرق و گسترش دامنه رقابت‌های جمعی و فردی بین دولت‌ها در سطوح جهانی و منطقه‌ای و گسترش فرآیندهای همگرایی و واگرایی در رفتار دولت‌ها، باعث تحول در قلمرو و ابعاد تحلیلی تعاملات ژئوپلیتیک در ممالک هزاره سوم شده است، به گونه‌ای که بر پویایی و غنای این بخش از جایگاه تحلیلی ممالک، به ویژه در یکی دو دهه اخیر افزوده و آن را در زمره تحلیل‌های فعال و جذاب سیاسی در روابط دولت‌ها قرار داده است.

در این فضای جدید کشور ایران نیز در یکی از حساس‌ترین موقعیت‌های ژئوپلیتیکی جهان قرار گرفته است، به گونه‌ای که مناطق ژئوپلیتیکی فعالی با کارکردهای گسترده و متعدد گرداگرد آن را فرا گرفته و آن را به صورت کانون جاذبه دیپلماسی منطقه‌ای و جهانی درآورده است. این موقعیت نه تنها باعث تأثیرگذاری ایران در روند تحولات جهانی و منطقه‌ای می‌شود، بلکه کارکرد مناطق پیرامونی نیز می‌تواند مسائل ایران را تحت تأثیر قرار دهد. موقعیت ایران در نظام جهانی و منطقه‌ای و کنش و روابط متقابل آن با قطب‌های قدرت جهانی و مناطق ژئوپلیتیکی، همواره مسائل جدیدی را می‌آفریند که در مجموع زمینه بسیار مناسبی را برای مطالعه عوامل پویا و متحول سیاسی و علمی با تأکید بر واقعیت‌های جغرافیایی فراهم آورده است و توانسته تأثیرات شگرفی بر یکی از جریان‌های تأثیرگذار در منطقه و به خصوص در لبنان و فلسطین و در حوزه‌های مختلف داشته است که در این نوشتار به صورت اجمالی میزان تأثیر موقعیت ژئوپلیتیک ایران بر حزب‌الله لبنان بررسی خواهد شد.

بیان مسأله

فرو ریختن نظام جهانی دوقطبی در دهه (۱۹۹۰م) که به از میان رفتن موازنه ژئوپلیتیک

جهان منجر شد، ایالات متحده آمریکا را تشویق کرد تا در راه چیره شدن بر جهان سیاسی به ویژه در منطقه راهبردی غرب آسیا که به دلیل موقعیت ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک خاصش حائز اهمیت است، تلاش کند. در همسویی با همین رویکرد، تشکیل رژیم غاصب صهیونیستی مستقر در سرزمین‌های فلسطینی را نیز می‌توان در عمل به عنوان تهدیدی برای اعماق راهبردی جمهوری اسلامی ایران به شمار آورد. در این فضای جدید کشور ما نیز در یکی از حساس‌ترین موقعیت‌های ژئوپلیتیک جهان قرار گرفته، به گونه‌ای که مناطق ژئوپلیتیک فعالی با کارکردهای گسترده و متعدد گرداگرد آن را فرا گرفته و آن را به صورت کانون جاذبه دیپلماسی منطقه‌ای و جهانی در آورده است. این موقعیت نه تنها باعث تأثیرگذاری ایران در روند تحولات جهانی و منطقه‌ای می‌شود، بلکه کارکرد مناطق پیرامونی نیز می‌تواند مسائل ایران را تحت تأثیر قرار دهد.

در این بین موقعیت خاص ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک خاص لبنان و مرز مشترک ۷۰ مایلی آن در جنوب با سرزمین‌های اشغالی و رویارویی‌هایی حزب الله لبنان با رژیم اشغالگر قدس، باعث شده است تا همواره تحولات این منطقه با حساسیت پیگیری شود و بحران در لبنان، تأثیر به‌سزایی بر تحولات غرب آسیا داشته باشد؛ چراکه به خاطر ظهور بازیگر قدرتمندی به نام حزب الله لبنان، برای اولین بار در تاریخ نبرد اعراب و اسرائیل، افسانه شکست‌ناپذیری ارتش صهیونیستی فرو ریخت و معادلات منطقه تغییر کرد.

این مسأله حتی در تهاجم‌های جولای (۲۰۰۶م) رژیم صهیونیستی به لبنان (معروف به جنگ ۳۳ روزه) و دسامبر (۲۰۰۸م) به نوار غزه (معروف به جنگ ۲۲ روزه) و دفاع جنبش‌های مقاومت حزب الله لبنان و مقاومت حماس، غرب سیاسی را بر آن داشت تا با تمسک به حمایت جمهوری اسلامی ایران از حزب الله و حماس و نیز ترویج تهدیدات متعدد در میان اعراب، آنان را وادار به خریدهای نجومی تسلیحات نظامی نماید.

اهداف تحقیق

هدف اصلی

بررسی تأثیر موقعیت ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران بر حمایت از جنبش حزب الله

اهداف فرعی

۱. بررسی و تحلیل ارتباط موقعیت ژئوپلیتیکی با حمایت از نهضت‌ها؛
۲. بررسی موقعیت ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران و تحلیل مزیت‌های نسبی آن؛
۳. بررسی کاربرد موقعیت ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران در حمایت از جنبش حزب الله لبنان؛
۴. تأثیر ارتباط موقعیت ژئوپلیتیکی ایران در حمایت از حزب الله در فضای جنگ آینده.

سؤالات تحقیق

سؤال اصلی

موقعیت ژئوپلیتیک ایران چه تأثیری در حمایت از جنبش حزب الله لبنان دارد؟

سؤالات فرعی

۱. موقعیت ژئوپلیتیک جمهوری اسلامی ایران چه مقدمات و محدودیت‌هایی را برای حمایت از جنبش حزب الله داشته است؟
۲. آیا موقعیت ژئوپلیتیکی تأثیری بر حمایت از جنبش‌ها و نهضت‌های آزادی‌بخش دارد؟
۳. موقعیت ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران چه مزیت‌های نسبی دارد؟
۴. موقعیت ژئوپلیتیک ایران و حمایت از حزب الله چه تأثیری در جنگ آینده در منطقه دارد؟

روش تحقیق

در این تحقیق از روش توصیفی-تحلیلی و پیمایشی استفاده شده است. به سبب نیاز به دانستن نظر افراد خبره، در بخشی از تحقیق اقدام به انجام مصاحبه با متخصصان و مدیران

ارشد نظام در حوزه مورد مطالعه و نیز اساتید و کارشناسان برجسته علم روابط بین الملل شده است و در بخشی دیگر از تحقیق با استفاده از پرسشنامه، مطالعه میدانی از کارشناسان و مدیران دست‌اندرکار موضوع، تحقیق انجام خواهد گرفت.

نوع تحقیق

در این تحقیق که کاربردی توسعه‌ای است مدلی برای توضیح ارتباط بین ژئوپلیتیک ایران و تأثیرگذاری آن بر حزب الله لبنان پیشنهاد شده است. داده‌های مسأله با استفاده از پرسشنامه و با استفاده از افراد نخبه در مجامع علمی و دانشگاهی کشور از جمله کارشناسان امور نهضتی، اساتید روابط بین الملل گردآوری می‌شوند. این تحقیق به منظور بررسی نقش و میزان تأثیر ژئوپلیتیک ایران بر حزب الله لبنان صورت گرفته است.

روش مطالعه این پژوهش بر اساس اهمیت و اعتبار آن در تصمیم‌سازی‌های کلان کشوری در عرصه بین‌المللی و تأثیری است که بر روابط خارجی دولت‌های اسلامی از جمله دولت جمهوری اسلامی ایران می‌گذارد.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه در بخش آمار توصیفی، شاخص‌های آماری نظیر فراوانی، میانگین، انحراف معیار، جداول و نمودارهای آماری و بخش آمار استنباطی از آزمون‌های t تک نمونه‌ای، تحلیل واریانس یک طرفه، آزمون فریدمن، همبستگی با ضریب پیرسون استفاده شده است که برای به دست آوردن آنها در این تحقیق از نرم‌افزارهای spss و excel استفاده می‌شود.

جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق حاضر اساتید و دانشجویان مرتبط با موضوع بوده که بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و به تعداد ۱۰۰ نفر انتخاب شده‌اند. همچنین برای جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های میدانی و کتابخانه‌ای در قالب پرسشنامه پژوهشگر ساخته استفاده شده است. لازم به ذکر است در این تحقیق موقعیت ژئوپلیتیک ایران متغیر مستقل و تأثیرگذاری بر حزب الله لبنان متغیر وابسته در نظر گرفته شده‌اند.

تعریف مفاهیم کلیدی تحقیق

ژئواستراتژیک: عبارت است از مطالعه اثر عوامل راهبردی محیط جغرافیایی منطقه‌ای و جهانی روی تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها و اثرگذاری‌های متقابل کشورها در ابعاد منطقه‌ای و جهانی، و سیاست‌های قدرتی (مجتهدزاده، ۱۳۸۳: ۴۵).

ژئوپلیتیک: دارای نقش برجسته‌ای در روابط بین‌الملل و سیاست بین‌الملل است و از دو بخش «ژئو» به معنای زمین و «پولیتیک» (سیاست) تشکیل یافته است. دانشنامه سیاسی آشوری ژئوپولیتیک را «ترکیبی از جغرافیای سیاسی و علم سیاست» می‌داند (آشوری، ۱۳۷۳: ۱۸۲).

جنبش: جنبش را می‌توان حرکت یا رفتار نسبتاً منظم و با دوام گروهی برای رسیدن به یک هدف یا اهداف سیاسی - اجتماعی بر اساس برنامه‌ریزی معین دانست. در این صورت می‌توان تلاش سنجیده، مداوم و در عین حال متمرکز یک گروه جهت اصلاح، حفظ یا تغییر یک نظام اجتماعی را در تعریف «جنبش» جای داد (علی‌زاده، ۱۳۹۰: ۱).

جنبش‌های اجتماعی وقتی پدید می‌آیند که گروهی از افراد به گونه‌ای سازمان یافته در صدد تغییر یا حفظ برخی از عناصر جامعه برآیند. در واقع به هرگونه کوشش جمعی برای پیشبرد منافع مشترک، یا تأمین هدف اصلی از طریق عمل جمعی خارج از حوزه نهادهای رسمی، جنبش اجتماعی می‌گویند. جنبش اجتماعی یکی از مهم‌ترین گونه‌های رفتار جمعی است که تعداد زیادی از مردم در آن سازمان می‌یابند و فعالانه شرکت می‌جویند تا در جامعه نوعی دگرگونی ایجاد، و یا از وقوع دگرگونی خاصی جلوگیری کنند. برخی از جنبش‌ها در چهارچوب قوانین جوامعی فعالیت می‌کنند که در آن حضور دارند، در حالی که جنبش‌های دیگر به صورت گروه‌های غیرقانونی یا زیرزمینی فعالیت می‌کنند. آغاز جنبش‌های اجتماعی به اوایل قرن نوزدهم میلادی بازمی‌گردد. جنبش کارگری به عنوان اولین جنبش اجتماعی مشخص می‌شود که برای بهبود شرایط طبقه در حال رشد کارگران فعالیت می‌کرد. جنبش‌های ملی‌گرایانه برای رهایی از سلطه امپراتوری‌های چندملیتی اروپا

از دیگر جنبش‌های اجتماعی سنتی و قدیمی محسوب می‌شوند. جنبش‌های سنتی در برخی از ویژگی‌ها با هم اشتراک داشته‌اند؛ هدف‌های مشترک، برنامه‌ای برای تحقق این هدف‌ها و داشتن ایدئولوژی از مهم‌ترین ویژگی‌های جنبش‌های اجتماعی به شمار می‌آیند؛ هر جنبش یک رشته هدف‌های کاملاً مشخص دارد؛ برنامه‌هایی برای رسیدن به این هدف؛ و یک ایدئولوژی که اعضا را گرد هم آورد (لعل علیزاده، ۱۳۹۰: ۲).

نَهْضَت: واژه نهضت از ریشه «نَهَضَ» به معنای قیام و ایستادگی است که در آن بیداری، سرعت آمادگی کامل وجود دارد و چون به معنای «توان و قوت» نیز آمده است؛ در نهضت، همه توان و طاقت را باید صرف قیام اجتماعی کرد. واژه نهضت هم ویژگی‌های عام دارد و هم ویژگی‌های خواص ویژگی‌های عام که در هر نهضتی وجود دارد، عبارت است از:

۱- قیام و ایستادگی عنصر اصلی و قوام هر نهضتی به ایستادگی پایداری و استقامت بستگی دارد.

۲- هوشیاری و بیداری، قیامی را که از روی آگاهی کامل و به دور از هرگونه غفلت و جهالت صورت گیرد را نهضت گویند.

۳- سرعت عمل: در هر نهضتی سرعت عمل لازم است؛ زیرا نهضت زمانی صادق است که بخواهد با حرکت و قیام سریع فرصت‌های از دست رفته را جبران کند، از این رو به قیام‌های عادی که فرصت کافی برای حرکت دارند نهضت نمی‌گویند.

۴- آمادگی کامل: هر گاه فرد یا جامعه تمهیدات لازم و کافی را به کار برد تا همه توان و قدرت خویش را در برپایی آن کار مصرف کند زمینه حرکت اجتماعی و نهضت فراهم شده است.

۵- اخلاص: هر نهضت دینی و کتبی برای رسیدن به هدف و آرمان خویش باید از هرگونه شاعبه ریا، گمراهی و منیت‌ها پاک باشد تا در فضای صاف و ناب دست حق، همراهی‌اش کند و او را به سر منزل مقصود برساند.

ویژگی‌های خواص هر نهضتی در پرتو علل و عوامل پیدایش آن نهضت ظهور می‌یابد. علت‌های فاعلی، قابل‌ی و غایی هر نهضت و عوامل درونی و بیرونی آن ویژگی‌های آن نهضت را تأمین می‌کند (www.newabadan.com).

ادبیات تحقیق

موقعیت ژئوپولیتیک ایران

ایران که در شمال و شمال غربی فقط با یک کشور (اتحاد جماهیر شوروی) هم‌مرز بود، پس از فروپاشی شوروی و پایان جنگ سرد در دسامبر سال (۱۹۹۱م) با جمهوری‌های آسیای مرکزی و قفقاز همسایه شد و به دنبال آن، تغییراتی در رفتارهای بین‌المللی ایالات متحده آمریکا در مورد ایران پیش آمد که پس از قطع روابط ایران با این کشور در پی وقوع انقلاب اسلامی و خروج ایران از «پیمان سنتو» در سال (۱۹۷۹م) و انحلال این پیمان (به عنوان شاخه شرقی پیمان ناتو)، ایالات متحده آمریکا از یک سو در پی به انزوا کشیدن ایران به راهبرد مهار دوگانه دست زد که جنگ تحمیلی عراق علیه ایران یکی از اهداف این راهبرد بود و به مدت هشت سال سبب تضعیف بنیان‌های اقتصادی و نظامی دو کشور مخالف آمریکا در منطقه شد.

پیمان ناتو نیز با تصمیمی که برای گسترش قلمرو خود به سوی شرق دارد و با وقایع یازده سپتامبر (۲۰۰۱م) به بعد که حضور و نفوذ خود را در گستره قفقاز و آسیای مرکزی و حتی افغانستان نیز قطعی نموده است، نه تنها به مهار روسیه در مرزهای جنوب غربی دست زده، بلکه در عین حال، به مهار و محاصره شمال غربی، شمال و شرق ایران و عدم دسترسی ایران به قفقاز و روسیه توجه بسیار دارد.

اکنون ایران با تضعیف جایگاهش در حوزه تمدن ایرانی در قفقاز و آسیای مرکزی، افغانستان و احتمالاً بین‌النهرین با دشمنان و همسایگان وابسته‌ای روبه‌روست که هم سبب تضعیف بیش از پیش منافع ملی و عدم حضور مؤثر ایران در تعاملات بین‌المللی شده و هم تقویت ناتو و رژیم صهیونیستی را به دنبال دارد. علاوه بر این در خلیج فارس مسأله جزایر

ایرانی تنب بزرگ و کوچک و ابوموسی و ادعای مالکیت آن توسط امارات متحده عربی از جمله مسائل پیش روی ایران است که توسط ایالات متحده آمریکا برای تیرگی روابط ایران با اعراب، هر از چندگاهی رخ می‌نماید و تقریباً در تمام اجلاس‌های اتحادیه عرب و شورای همکاری خلیج فارس با طرح آن، به ایران‌هراسی اعراب دامن زده می‌شود. با این وجود، با توجه به تحولات جهانی و جهانی شدن اقتصاد و گسترش سازمان‌های منطقه‌ای بر مبنای مناسبات همسایگی و ضرورت‌های جلوگیری از تنش و خصومت بین همسایگان، به منظور کاهش هزینه‌ها در سیاست خارجی و تأمین همه‌جانبه منافع ملی، تسریع به موقع و متناسب در برقراری مناسبات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و بازرگانی با همسایگان در قالب طرح‌های جامع و الگوهای مشترک راهبردی سبب جلوگیری از انزوای بین‌المللی و توسعه متناسب منافع ملی و منطقه‌ای ایران خواهد شد (مجتهدزاده، ۱۳۸۱: ۲۷).

مزیت‌های ژئوپلیتیک ایران

۱. قرار داشتن در حد فاصل دو حوزه انرژی مهم دنیا (خلیج فارس و دریای خزر)؛
۲. در اختیار داشتن تنگه راهبردی هرمز که شریان اصلی انرژی محسوب می‌گردد؛
۳. هم‌مرز بودن و هم‌جواری با پانزده کشور که در ژئوپلیتیک جهان کم‌نظیر است و این امر موجب پیوستگی و گره خوردن امنیت منطقه به امنیت ج.ا.ا می‌گردد و در نتیجه ایران به مثابه وزنه متعادل‌کننده عمل می‌کند؛
۴. برخورداری از منابع زیرزمینی سرشار به خصوص در زمینه انرژی نفت و گاز که قابلیت تأثیرگذاری بر بازار انرژی را به ایران می‌دهد؛
۵. برخورداری از ظرفیت و بنیه اقتصادی و سرمایه انسانی؛
۶. سطح علمی برتر که ابزار لازم را برای قدرت ملی کارآمد ایجاد می‌کند؛
۷. دارا بودن وضعیت اقلیمی مناسب و سرزمین پهناور با عمق راهبردی مناسب و تنوع آب و هوایی و وجود عوارض و چین‌خوردگی که ظرفیت دفاعی مطلوبی را فراهم می‌نماید؛

۸. قدمت تمدن و پیشینه تاریخی و غنای فرهنگی و بهره‌مندی از هویت و اصالت چند هزار ساله.

مجموع امتیازات بالا پتانسیل ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی بی‌بدیل و ممتازی را برای ایران فراهم نموده است تا بتواند نقش قدرت طراز اول منطقه را ایفا نماید (زه‌دی نسب، ۱۳۸۹: ۱۸).

سیر تاریخی شکل‌گیری حزب‌الله

نطفه‌های آغازین حرکت حزب‌الله با فعالیت علمای بازگشته از حوزه نجف مانند امام موسی صدر به لبنان، طی دهه ۱۹۶۰ شکل گرفت. اولین اقدام علما، تلاش در تغییر نگرش مردم لبنان به اسلام و درک تازه‌ای از آن بود.

با وجود همزمانی جنگ ایران و عراق با حمله رژیم صهیونیستی به لبنان، ابتدا تعدادی از نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با هدف مشارکت مستقیم در جنگ، به لبنان عزیمت کردند. اما با دستور امام خمینی مبنی بر بازگشت به کشور و در عین حال نیاز شیعیان لبنان به آموزش‌های عقیدتی و نظامی، گروه‌هایی از سپاه پاسداران به طور پنهانی دوره‌های آموزش نظامی و عقیدتی برگزار نمودند که همزمان انتقال افکار و دیدگاه‌های انقلاب اسلامی و امام خمینی نیز صورت گرفت. با اقدامات سپاه پاسداران و سفیر ایران در دمشق کمیته نه نفره‌ای از گروه‌های مستقر در بعلبک تشکیل شد که از میان آن‌ها شورای پنج نفره‌ای انتخاب گردید که به شورای لبنان نامگذاری شد که این شورا به صورت غیرعلنی فعالیت می‌کرد. در ماه مه ۱۹۸۴ م نام «حزب‌الله لبنان» توسط شورای لبنان انتخاب شد و دفتر سیاسی حزب آغاز به کار کرد. اما همچنان مخفیانه فعالیت می‌کرد. بدین ترتیب حزب‌الله از حالت صرفاً امنیتی و کاملاً محرمانه به وضعیت نیمه محرمانه تغییر یافت (اسداللهی، ۱۳۷۹: ۵۳-۵۵).

امتیازات و آسیب‌های ژئوپلیتیک لبنان

این کشور کوچک‌ترین سرزمین خاورمیانه پس از بحرین، و پرجمعیت‌ترین کشور نسبت

به وسعت خاکی خود در خاورمیانه است که در نوامبر ۱۹۴۳ م استقلالش به رسمیت شناخته شد. لبنان از لحاظ جغرافیایی، در غرب آسیا و ساحل شرقی دریای مدیترانه قرار دارد که از شمال و شرق، با سوریه و از جنوب، با فلسطین اشغالی همسایه است. لبنان در موقعیت حساس جغرافیایی قرار گرفته که از رهگذر این موقعیت مهم، فواید و امتیازات مهمی نصیبش شده و در عین حال دچار آسیب‌هایی نیز شده است:

امتیازات

۱. قرار گرفتن در وضعیت مناسب برای ارتباطات اقتصادی، تجاری و فرهنگی بین سه قاره آسیا، اروپا و آفریقا؛
۲. محل تلاقی مسیحیت با اسلام و دروازه اتصال جهان عرب به اروپا؛
۳. تبدیل شدن به پناهگاهی مناسب برای اقلیت‌های مذهبی سرزمین‌های همسایه به دلیل کوهستانی بودن؛
۴. تبدیل شدن، به محل مناسبی برای جریان‌های فکری، رسانه‌های گروهی و مؤسسه‌های انتشاراتی قوی دنیا با توجه به فضای آزاد علمی و فرهنگی.

آسیب‌ها

۱. مورد تهاجم قرار گرفتن به وسیله رژیم صهیونیستی به دلیل نزدیک بودن به این رژیم؛
۲. قرار گرفتن لبنان در سواحل مدیترانه و راه داشتن به دریای آزاد و آب‌های بین‌المللی، عامل اصلی نفوذ استعمارگران در این کشور بوده است؛
۳. به دلیل تنوع طوایف مذهبی - سیاسی، تقسیم قدرت در این کشور همیشه با اختلاف‌ها و درگیری‌ها رو به روست.

تهاجم‌های رژیم صهیونیستی به لبنان

۱. تهاجم ۱۹۶۸ م به فرودگاه بین‌المللی بیروت و هدف قرار دادن دست کم ۱۳ فرزند هواپیمای تجاری لبنان؛
۲. تهاجم ۱۹۷۰ م به بهانه برخورد با رزمندگان فلسطینی که از اردن بیرون رانده شده

و وارد لبنان شده بودند؛

۳. تهاجم ۱۹۷۲ م و اشغال بخشی از مناطق جنوبی لبنان؛
۴. تهاجم ۱۹۷۸ م (عملیات نهر لیطانی) و به شهادت رساندن ۱۷۰۰ نفر لبنانی و ۳۰۰ نفر فلسطینی و اشغال بخش‌هایی از جنوب؛
۵. تهاجم ۱۹۸۱ م به بهانه انهدام دفتر مرکزی ساف در لبنان که نزدیک به ۱۰۰ نفر شهید و ۶۰۰ نفر زخمی شدند؛
۶. تهاجم ۱۹۸۲ م (عملیات امنیت الجلیل) و اشغال پایتخت لبنان و روی کار آوردن دولت طرفدار خود در بیروت به رهبری امین جمیل؛
۷. تهاجم ۱۹۹۳ م (عملیات تسویه حساب) و به شهادت رساندن ۳۰۰ نفر و مجروح کردن هزاران نفر و آوارگی بیش از ۴۰۰ هزار نفر از مردم جنوب لبنان؛
۸. تهاجم ۱۹۹۶ م (عملیات خوشه‌های خشم) و حملات شدید زمینی، دریایی و هوایی به جنوب لبنان و اشغال ۵۱ کیلومتر از عمق خاک این کشور؛
۹. تهاجم ۲۰۰۶ م (عملیات باز) به بهانه آزاد کردن دو اسیر اسرائیلی که توسط حزب الله به اسارت گرفته شده بودند (رضوی و پاشا قاسمی، ۱۳۸۷: ۱۴).

ارتقای جایگاه سیاسی - اجتماعی شیعیان با الگوگیری از انقلاب اسلامی ایران

شیعیان در جامعه لبنان با وجود این که از لحاظ جمعیت در اکثریت بودند، به دلیل عدم آگاهی از امور و حقوق خود در عمل نسبت به سایر ادیان در محرومیت به سر می بردند. تجدید حیات شیعیان و رشد آگاهی در میان آنها توسط امام موسی صدر جرقه خورده بود و به برکت فعالیت اثرگذار وی برای شیعیان، آنها توانستند به مجلس مستقل در جامعه لبنان دست یابند و از یوغ فئودال‌های شیعه جدا شوند. گرچه با ناپدید شدن امام موسی صدر، شیعیان با مشکل بزرگی مواجه شدند، ولی آگاهی ایجاد شده توسط وی زمینه تأثیرپذیری از انقلاب اسلامی ایران را برای شیعیان فراهم کرد و از آنجا که آن‌ها سال‌ها طعم تلخ

مظلومیت و محرومیت را کشیده بودند، بیش از همه ملت‌های مستضعف جهان، از پیروزی یک انقلاب شیعی با داعیه استکبارستیزی و مبارزه با استعمار، استقبال و از آن حمایت کردند.

۱. **نمادگرایی شیعه:** یکی دیگر از جلوه‌های تأثیرپذیری حزب‌الله لبنان از جمهوری اسلامی ایران، استفاده از سمبل‌ها و نمادهای مذهب تشیع برای انتقال مناسب و موفق پیام‌های انقلابی به مردم است. حزب‌الله لبنان برای انتقال پیام‌های مربوط به جهاد، شهادت، مقاومت و استقامت و تحمل مشکلات، از نمادهایی همچون: شهادت، عاشورا و شهادت امام حسین (ع)، جنگ‌های پیامبر (ص) و علی (ع)، عدالت علوی، ظهور مهدی موعود (عج)، و... استفاده می‌کند.

۲. **مبارزه حزب‌الله با رژیم صهیونیستی:** پس از تهاجم صهیونیست‌ها به لبنان ۱۹۸۲ م که منجر به خالی شدن صحنه جنوب لبنان از مقاومت فلسطین شده بود و همچنین به دلیل گرایش جنبش امل از نظامی‌گری به مسائل سیاسی، صحنه مبارزه با صهیونیست‌ها خالی مانده و هیچ گروهی انگیزه کافی جهت مبارزه را نداشت. در چنین شرایط سختی، تنها عاملی که می‌توانست این ضعف و ناامیدی را از مردم لبنان به ویژه شیعیان جنوب و بیروت بزدايد، بروز یک اعتقاد عمیق مذهبی و توجه به خدا بود که به طور قطع می‌بایست از یک نفس پاک و قابل اعتماد سرچشمه می‌گرفت. انگیزه اساسی این اعتقاد در ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی (ره) به وجود آمده بود و فقط نیاز به اجابت داشت تا بتواند در بین شیعیان محروم لبنان شعله اعتقادی و عاشورایی را زنده کند (میرباقری، ۱۳۸۲: ۱۳۵).

۳. **حمایت:** قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که مبنای اساس نظری و رفتاری، سیاست خارجی آن را تشکیل می‌دهد در موارد متعدد، دفاع و حمایت از مستضعفان و مسلمانان جهان را وظیفه جمهوری اسلامی ایران می‌داند. در اصل

یازدهم آمده است: «دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است سیاست کلی خود را بر پایه ائتلاف و اتحاد ملل اسلامی قرار دهد و کوشش به عمل آورد تا وحدت سیاسی - اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام را تحقق بخشد.» یا اصل ۱۵۲ اعلام می‌دارد: «سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران براساس نفی هرگونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری... دفاع از حقوق همه مسلمانان می‌باشد». همچنین اصل ۱۵۴ قانون اساسی با صراحت اعلام می‌دارد که: «جمهوری اسلامی ایران در عین خودداری کامل از هرگونه دخالت در امور داخلی ملت‌های دیگر، از مبارزه حق‌طلبان مستضعفین در برابر مستکبران در هر نقطه جهان حمایت می‌کند» (قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۸: ۲۸).

در این راستا جمهوری اسلامی حمایت‌هایی از حزب‌الله لبنان به عمل آورده است که عبارتند از:

۱. حمایت آموزشی فرهنگی؛
۲. حمایت سیاسی؛
۳. حمایت اقتصادی؛
۴. حمایت نظامی؛
۵. حمایت جغرافیایی.

موانع تأثیرگذاری نظام جمهوری اسلامی ایران بر حزب‌الله لبنان

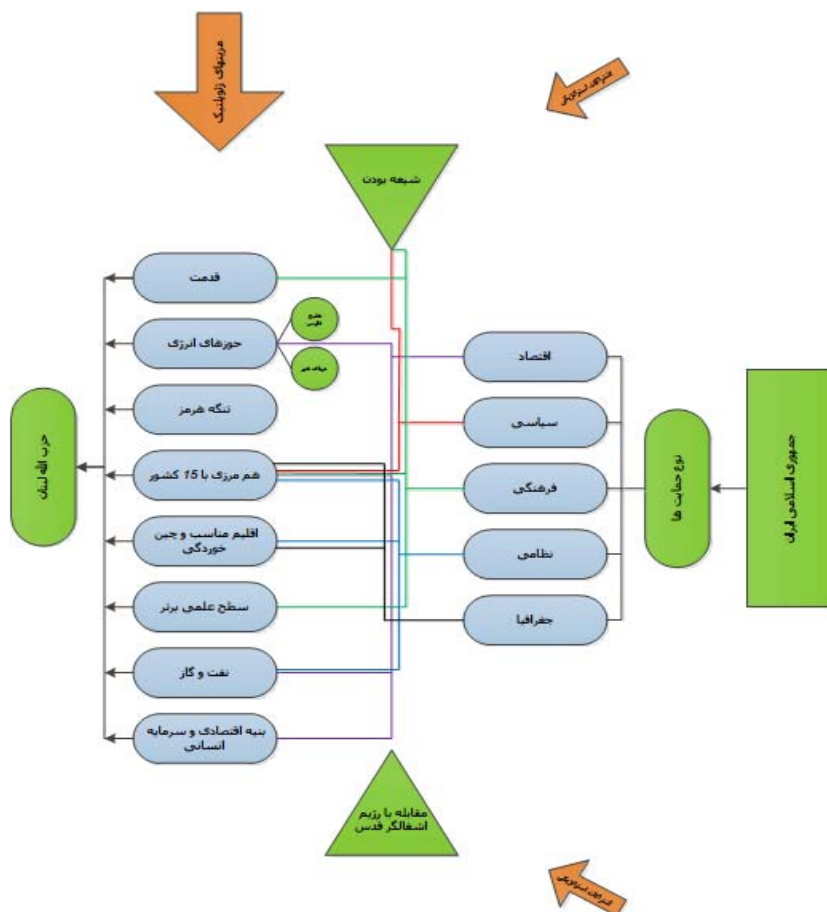
فعالیت‌ها و اقدامات رژیم صهیونیستی در لبنان: مقامات صهیونیست از آموزه‌های ضد صهیونیستی انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی ایران به شدت احساس خطر کرده، سعی نمودند با اقداماتی نظیر تهاجم نظامی و تشکیل ارتش جنوب لبنان، از پخش و تأثیرگذاری آموزه‌های آن در حزب‌الله جلوگیری کنند.

۲. فعالیت‌های احزاب راست‌گرای مسیحی و بسیاری از احزاب اهل سنت و دروزی‌ها و همچنین حمایت‌های خارجی از آنان: احزاب مسیحی و اهل سنت

که بیشترین قدرت را در لبنان در اختیار داشتند و همچنین دروزی‌ها که از قدرت یافتن حزب‌الله هراس داشتند، با فعالیت‌ها و اقدامات خود سعی داشتند از اشاعه آموزه‌های انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی ایران در حزب‌الله لبنان جلوگیری کنند. کشورهای غربی نظیر آمریکا و فرانسه و همچنین کشورهای عربی نظیر مصر و عربستان نیز با حمایت‌های مالی از احزاب لبنانی و تبلیغات بر ضد انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران، سعی داشتند از اشاعه انقلاب اسلامی جلوگیری کنند.

۳. فعالیت‌های جنبش اهل: جنبش شیعی مذهب محافظه‌کار و سکولار اهل به رهبری «نبیه برّی» که معتقد بود آموزه‌های انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی نمی‌تواند در جامعه چند طایفه‌ای لبنان کاربرد داشته باشد، با فعالیت‌های خود سعی داشت مانعی برای تأثیرگذاری انقلاب اسلامی بر شیعیان لبنان و هواداران حزب‌الله باشد.

۴. تفاوت‌های زبانی میان شیعیان لبنان و ایرانیان: طبق نظریه پخش، تفاوت زبانی می‌تواند مانعی برای تراوش و اشاعه انقلاب باشد. در مورد اشاعه و پخش آموزه‌های انقلاب اسلامی در میان شیعیان لبنان، تفاوت زبانی به طور بالقوه مانعی برای تراوش و اشاعه بوده است (قاسم، ۱۳۸۳: ۲۵).

مدل مفهومی

تجزیه و تحلیل داده‌ها

نتایج پاسخ‌گویی به سؤالات بخش اقتصادی

سؤال	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	کل	میانگین کل
دارا بودن منابع نفت و گاز به لحاظ اقتصادی چقدر در حمایت از حزب‌الله لبنان می‌تواند مؤثر باشد.	37	48	7	3	5	100	4.21
برخورداری ایران از ظرفیت سرمایه انسانی کیفی و نخبه چقدر می‌تواند در حمایت از حزب‌الله لبنان اثرگذار باشد.	39	53	5	۲	1		
برخورداری ایران از ظرفیت و بنیه اقتصادی و منابع چقدر می‌تواند در حمایت از حزب‌الله لبنان تأثیرگذار باشد.	33	51	۳	9	4		
همجوار بودن کشور ایران با ۱۵ کشور دیگر به لحاظ اقتصادی می‌تواند در حمایت از حزب‌الله لبنان تأثیرگذار باشد.	10	74	8	2	6		
با توجه به موجودیت کشور ایران در منطقه خاورمیانه (قلب انرژی جهان) می‌تواند در حمایت از حزب‌الله لبنان مؤثر باشد.	28	60	8	3	1		
موقعیت اقتصادی کشور ایران تا چه میزان در حمایت مالی از حزب‌الله لبنان می‌تواند مؤثر باشد؟	61	30	5	1	3		
برخورداری ایران از بنادر و اسکله‌های عظیم در جنوب چقدر در حمایت از حزب‌الله لبنان مؤثر است؟	22	64	6	6	2		

در مجموع اکثر پاسخ‌گویان (87.1 درصد)، معتقد به تأثیر زیاد و خیلی زیاد اهمیت اقتصادی ایران بر حزب‌الله هستند. در مقابل ۶۸ درصد پاسخ‌گویان نیز معتقد به تأثیرگذار نبودن اهمیت اقتصادی ایران بر حزب‌الله هستند و بقیه آن را متوسط ارزیابی کرده‌اند.

نتایج پاسخ‌گویی به سؤالات بخش سیاسی

سؤال	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	کل	میانگین کل
موقعیت دیپلماتیک ما در منطقه به چه میزان در حمایت از جنبش حزب‌الله اثرگذار است؟	50	40	2	3	5	100	۴/۱۴
کشور ایران با اختیار داشتن یکی از تنگه‌های راهبردی دنیا به لحاظ سیاسی چقدر می‌تواند در حمایت از حزب‌الله لبنان تأثیرگذار باشد؟	29	43	25	2	1		
قدرت بازیگری ایران در منطقه (دیپلماسی فعال/ غیرفعال) چقدر در حمایت از جنبش حزب‌الله لبنان مؤثر است؟	30	۵۰	۹	8	3		
نقش سیاسی ایران در کاهش تهدیدات قدرت‌های مداخله‌گر در رابطه با حزب‌الله لبنان را چگونه ارزیابی می‌کنید؟	40	44	16	0	0		
تأثیر منطقه‌ای/ فرامنطقه‌ای ایران با توجه به حضور قدرت‌های مداخله‌گر منطقه‌ای چقدر در حمایت از جنبش حزب‌الله لبنان مؤثر است؟	45	37	14	3	1		
حمایت سیاسی ایران از حزب‌الله لبنان در جریان مقاومت در مقابل رژیم صهیونیستی تا چه اندازه مؤثر است؟	71	20	8	1	0		
حضور و عضویت ایران در سازمان‌های بین‌المللی مثل سازمان ملل، کنفرانس اسلامی، جنبش عدم تعهد و... چقدر در حمایت از حزب‌الله لبنان مؤثر است؟	64	28	۲۶	0	2		

در مجموع اکثر پاسخ‌گویان (۸۱.۱ درصد)، معتقد به تأثیر زیاد و خیلی زیاد سیاست ایران بر حزب‌الله لبنان می‌باشند. در مقابل درصد ۴.۱ پاسخ‌گویان نیز معتقد به تأثیرگذار نبودن و تأثیر کم آن هستند و بقیه آن را متوسط ارزیابی کرده‌اند.

تأثیر موقعیت ژئوپلیتیک ایران در حمایت از جنبش حزب الله لبنان

نتایج پاسخ گویی به سؤالات بخش نظامی

سؤال	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	کل	میانگین کل
تجربیات هشت سال دفاع مقدس چقدر می تواند در حمایت نظامی از جنبش حزب الله لبنان مؤثر باشد؟	64	26	9	1	0	100	4.30
وجود نخبگان نظامی در ایران به چه میزان می تواند در آموزش نظامی نیروهای حزب الله مؤثر باشد/	62	18	15	0	5		
جایگاه نظامی ایران را در بازدارندگی دفاعی برابر رژیم های مداخله گر در رابطه با حزب الله لبنان را چگونه ارزیابی می کنید؟	45	40	12	3	0		
همجواری ایران با ۱۵ کشور دیگر به لحاظ نظامی چقدر می تواند در حمایت از حزب الله لبنان تأثیر گذار باشد؟	25	55	23	0	0		
مدیریت فرماندهی و توان طرح ریزی نظامیان ایران تا چه میزان می تواند در حمایت از حزب الله لبنان اثر گذار باشد؟	65	20	4	1	10		
کشور ایران با اختیار داشتن تنگه راهبردی هرمز به لحاظ نظامی چقدر می تواند در حمایت از حزب الله لبنان تأثیر گذار باشد؟	27	55	5	10	3		

در مجموع اکثر پاسخ گویان (۸۳.۱ درصد)، معتقد به تأثیر خیلی زیاد و زیاد توانمندی نظامی ایران در حمایت از حزب الله هستند. تنها در مقابل فقط یک درصد پاسخ گویان معتقد به تأثیر گذار نبودن آن هستند و بقیه آن را متوسط ارزیابی کرده اند.

نتایج پاسخ‌گویی به سؤالات بخش فرهنگی

سؤال	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	کل	میانگین کل
تا چه اندازه نمادگرایی شیعی کشور ایران که استفاده از نمادهای مذهب شیعه برای انتقال مناسب پیام انقلابی به مردم است در حزب‌الله لبنان مؤثر است؟	۴۰	۵۱	۴	۰	۵	100	4.32
انگیزه‌های برگرفته از ارزش‌های مذهبی و انقلابی مانند قیام عاشورا و... در ایران چقدر در حمایت از حزب‌الله لبنان برای دستیابی به اهداف مدنظر اثرگذار است؟	۵۳	۴۵	۲	-	-		
قدمت تمدن و پیشینه تاریخی کشور ایران به چه میزان در حمایت از حزب‌الله لبنان مؤثر است؟	۳۰	۴۵	۴	۷	۴		
تعاملات فرهنگی بین دو کشور اعم از برگزاری مسابقات قرآنی، احداث حوزه‌های علمیه، احداث دانشگاه، تأسیس مراکز فرهنگی و... چقدر در حمایت از حزب‌الله لبنان تأثیرگذار است؟	۱۴	۷۰	۱۱	۰	۵		

در مجموع اکثر پاسخ‌گویان (۸۷ درصد)، معتقد به تأثیر خیلی زیاد و زیاد توانمندی نظامی ایران در حمایت از حزب‌الله می‌باشند. در مقابل درصد ۷.۷۵ پاسخ‌گویان نیز معتقد به تأثیرگذار نبودن و یا کم‌اثر بودن آن هستند و بقیه آن را متوسط ارزیابی کرده‌اند.

نتایج پاسخ گویی به سؤالات بخش جغرافیا

سؤال	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	کل	میانگین کل
وجود اقلیم مناسب آب و هوایی و چین خوردگی های طبیعی در کشور ایران چقدر می تواند در حمایت از جنبش حزب الله لبنان مؤثر باشد؟	20	47	27	3	3	100	4.42
عمق کشور ایران به لحاظ جغرافیایی چقدر در حمایت از حزب الله مؤثر است؟	32	60	۳	3	2		
موقعیت جغرافیایی ایران در منطقه خلیج فارس و در اختیار داشتن مرزی طولانی حدود ۱۹۰۰ کیلومتری چقدر در حمایت از حزب الله لبنان مؤثر است؟	13	71	۱۰	2	4		
فاصله جغرافیایی بین دو کشور ایران و لبنان به چه میزان در حمایت ایران از حزب الله مؤثر است؟	4	64	18	10	4		
رشد جمعیت در ایران و مزیت جمعیتی ایران چقدر می تواند در حمایت از حزب الله لبنان مؤثر باشد؟	20	68	3	8	1		

در مجموع اکثر پاسخ گویان (۷۹.۸ درصد)، معتقد به تأثیر خیلی زیاد و زیاد جغرافیایی ایران در حمایت از حزب الله می باشند. در مقابل درصد ۸ درصد پاسخ گویان نیز معتقد به تأثیر گذار نبودن و یا کم اثر بودن آن هستند و بقیه آن را متوسط ارزیابی کرده اند.

بررسی نرمال بودن مؤلفه ها با استفاده از آزمون T

متغیرها	Kolmogorov-smirnov Z	p-value	توزیع متغیر
اقتصادی	۱.۹۳	۰.۰۷۱	نرمال است
سیاسی	۲.۱۲	۰.۰۶۵	نرمال است
نظامی	۱.۹۹	۸۵۰.۰	نرمال است
فرهنگی	۲.۳۵	۲۱۷.۰	نرمال است
جغرافیایی	۲.۱۹	۷۸۰.۰	نرمال است

بر اساس نتایج به دست آمده از جدول بالا برای آزمون فرضیه در خصوص متغیرهایی که توزیع نرمال دارند از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. چون مقدار Z کلموگروف - اسمیرونوف همه متغیرها از مقدار احتمال بیشتر از ۰.۰۵ است. بنابراین فرض صفر رد نمی‌شود و با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان بیان کرد که متغیرها از توزیع نرمال برخوردار هستند.

توصیف سؤالات پژوهش

سؤال	اندازه نمونه	میانگین	انحراف معیار	میانگین انحراف استاندارد	T	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	کرانه پایین	کرانه بالا
اصلی	۱۰۰	۳.۷۲	۵۴۱.	۲۹.۰	۲۸.۳	۹۹	۰.۰۰۴	۱.۸۲	۲۱.۱	۱.۸۶
فرعی ۱	۱۰۰	۳.۹۱	۴۲۶.	۳۴.۵	۳۰.۱	۹۹	۱.۰۰	۱.۰۱	۱.۴۱	۱.۷۲
فرعی ۲	۱۰۰	۳.۱۴	۰.۸۲۴	۴۳.۰	۱۸.۴	۹۹	۳.۰۰	۱.۶۱	۱.۴۳	۱.۶۵
فرعی ۳	۱۰۰	۳.۱۷	۷۲۸.	۵۸.۰	۱۶.۲	۹۹	۲.۰۰	۱.۲۳	۱.۳۸	۱.۵۰
فرعی ۴	۱۰۰	۱۳.۳	۲۱۱.	۴۹.۰	۱۹.۸	۹۹	۰.۰۲	۱.۸۲	۴۳.۱	۱.۹۲

با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون t مشخص گردید چون مقدار سطح معناداری آزمون‌ها از مقدار آلفای آزمون مقدار کوچک‌تر است، می‌توان اینگونه اظهار نمود که سؤالات پژوهش برقرار هستند.

نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های پژوهش موقعیت ژئوپولیتیک از لحاظ فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، جغرافیایی و نظامی می‌توان گفت موقعیت ژئوپولیتیک ایران در حمایت از جنبش حزب‌الله لبنان می‌تواند تأثیرگذار باشد. بنابراین پیشنهادهایی نیز برای حوزه‌های مختلف مطرح می‌گردد که ثمره‌ای است برای مدیران راهبردی جمهوری اسلامی ایران و لبنان در ارتقای سطح همکاری‌ها و روابط راهبردی بین آنها که به شرح زیر بیان می‌شود:

حوزه اقتصادی

۱. استفاده از تمامی زمینه‌ها بومی و استعدادهای داخلی در راستای حل مشکلات اقتصادی و رشد و پیشرفت در تمامی زمینه‌های اقتصادی برای رویارویی با دشمنان حاضر؛
۲. ایجاد شغل، فرصت‌های اقتصادی و توسعه پایدار برای توزیع کالا به سایر کشورها؛
۳. گسترش رایزنی‌ها و برگزاری سمینارها و جلسات دوجانبه و منطقه‌ای برای معرفی هر چه بیشتر مزیت‌های اقتصادی ایران.

حوزه سیاسی

۱. خوداتکایی و ترویج فرهنگ سیاسی متمدنی اسلامی همراه با روحیه دشمن‌ستیزی با توجه به موقعیت ژئوپلیتیکی ایران در منطقه و فراهم نمودن زمینه‌هایی برای سایر نهضت‌ها؛
۲. برقراری روابط مناسب سیاسی میان ایران و کشورهای هم‌جوار و استفاده از تمامی ظرفیت‌های موجود در منطقه در راستای تأمین منافع ملی ایران و آماده‌سازی تمامی نهضت‌های آزادی‌بخش برای الگوی برداری از این نمونه روابط البته با حمایت‌های همه‌جانبه؛
۳. منطقه‌گرایی و تأکید بر راه‌حل‌های منطقه‌ای.

حوزه نظامی

۱. ایجاد پایگاه‌های مختلف در زمینه‌های نظامی و تقویت و توسعه و حرکت به سمت استفاده از فناوری برتر در عرصه نظامی و تبدیل شدن به مرکزی برای حمایت‌های مادی و معنوی برای سایر جنبش‌ها و نهضت‌ها؛
۲. مقوله جنگ آینده که امری اجتناب‌ناپذیر می‌نماید، مسأله‌ای که امروزه ما در کنار لبنان و حزب الله آن را حس می‌کنیم این می‌تواند زنگ خطری برای سایر

کشورهای اسلامی منطقه باشد و... علی آخر.

حوزه فرهنگی

۱. تلاش بیشتر برای ترویج فرهنگ اسلامی و شیعی در منطقه غرب آسیا برای مقابله با سایر رقبا با توجه به فاصله مرزی ایران و لبنان؛
۲. بهره‌گیری از دیپلماسی عمومی در چهارچوب قدرت نرم با توجه به اشتراکات فرهنگی گسترده و در عین توجه به تفاوت‌های فرهنگی.

حوزه جغرافیا

۱. حمایت لبنان در فواصل مرزی با توجه به اقلیم جغرافیایی مناسب (کوهستانی- بیابانی، آبی یا دریایی) جمهوری اسلامی ایران؛
۲. کمک به تردد محموله‌های مختلف با توجه به هم‌مرزی جمهوری اسلامی ایران با ۱۵ کشور از یک طرف و دارا بودن عمق زیاد، مرزهای طولانی آبی در خلیج فارس؛
۳. گسترش رشد جمعیتی و بافت شیعی در ایران.

کتابنامه:

الف: منابع فارسی

- ۱- آشوری، داریوش، (۱۳۷۳)، دانشنامه‌ی سیاسی، تهران، مروارید.
- ۲- اسداللهی، مسعود، (۱۳۷۹)، از مقاومت تا پیروزی، تهران، اندیشه‌سازان نور.
- ۳- رضوی، سلمان و علی پاشا قاسمی، (۱۳۸۷)، طعم تلخ بزرگ‌ترین شکست، موسسه اندیشه سازان نور.
- ۴- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۶۸.
- ۵- زهدی نسب، یعقوب، (۱۳۸۹)، مزیت‌های ژئوپلیتیکی ج.ا.ا در منطقه آسیای جنوب غرب.
- ۶- لعل علیزاده، محسن، (۱۳۹۰)، جنبش‌های اجتماعی (۲۰۰۴-۱۷۶۸)، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۴۷-۴۶، ۱۷ بهمن.
- ۷- قاسم، شیخ نعیم، (۱۳۸۳)، حزب‌الله لبنان: گذشته، خط مشی و آینده آن، ترجمه محمدمهدی شریعتمداری، تهران، اطلاعات.
- ۸- مجتهدزاده، پیروز، (۱۳۸۱). جغرافیای سیاسی و سیاست جغرافیایی، تهران، سمت.
- ۹- مجتهدزاده، پیروز، (۱۳۸۳)، ایده‌های ایرانی و دگرگونی‌های ژئوپلیتیک، تهران، نشر نی.
- ۱۰- میرباقری، یزدان (۱۳۸۲)؛ حماسه مقاومت اسلامی در جنوب لبنان (پیروزی حزب‌الله بر ارتش اسطوره ای)، تهران، اندیشه‌سازان نور.

ب: منابع خارجی

